

Amintiri din prima lojă

Între Sinagogă și Comunitate, pe strada Mărășești, în Timișoara anilor 50

De Ari Eisenscher

Am locuit 11 ani pe strada Mărășești nr. 7, într-o clădire care aparținea Comunității, unde aveam ca vecini pe Oberrabiner Dr. Drexler și pe cantorii Katz și Papier. Îi vedeam zilnic.

Domnul Katz, căci era un Domn în adevăratul sens al cuvântului, era un om distins, taciturn, cu o voce minunată.

Când cânta, vocaliza sau repeta, toată lumea se oprea pe stradă să-l asculte. (străzile erau goale, fără mașini sau camioane, un "firobus" - troleibus trecea din când în când.)

Domnul Katz suferea, pentru că nevasta lui era depresivă și el se ocupa de ea cu multă abnegație.

Locuia la al doilea etaj. Iarna, îl ajutam zilnic să spargă lemnele în pivniță pentru sobă și să le urce la etaj. Un timp și fiul lor locuia cu ei, era inginer, divorțat. Mama mea îl ruga să spună rugăciunea pentru morți în fiecare an, Izkor, iar el nu accepta niciodată un cadou sau să fie plătit. Se plimba zilnic, cu mâinile încrucișate în spate, drept, cu o burtă proeminentă care ajuta să creeze impresia de « maiestate » scufundată în gânduri.

Dr. Drexler era mai nostim, mai extravertit. Matyi bacsii locuia, ca și noi, la parter, a doua ușă de la apartamentul nostru.

El saluta pe toată lumea, de la măturător de stradă până la secretarul de partid, pe milițieni și curvele din sector (cred că avea dreptate căci nu era diferență fundamentală între ei), spunând: "Nu știi niciodată de cine poți să ai nevoie"!!!

Când mergea de la casa noastră la sinagoga din Cetate, care era pe aceeași stradă, sau când aștepta mașina pentru cimitir, purta pe cap un fel de "coif" cu pompon.

Băieții din cartier strigau : "Vine popa evreilor !!!" Împărțea la copii dulciuri, bomboane de la Candia.

Se spunea că era amator de șuncă. În magazine nu era nimic de cumpărat, dar când se întâmpla să fie șuncă, spunea: *Geben Sie mir bitte von diesem Fisch! Dați-mi și mie, vă rog, din peștele acesta!*

Era foarte cultivat, dar nevasta lui, Eszti neni¹ era și mai cultivată. Ea citea și corecta textele predicilor lui. Ma duceam des la ei, căci imi dădeau cărți în germană, (eram singurul dintre tineri care citeam alfabetul cu caractere gotice, iar cărțile vechi erau scrise în gotic, între altele, Istoria Evreilor »Geschichte der Juden von den ältesten Zeiten bis auf die Gegenwart « de Heinrich Graetz, Josephus Flavius, și altele.

Avea și o colecție de manșete, gulere și cravate amidonate, pălării și frac pe care le utilizam când montam piese de teatru amator.

Pe una din fotografii apare și **Brauch Bruno**, un personaj interesant. Era farmacist și juca bine la contrabas (nagy bögö). Era membru al filarmonicii . Avea o impresionantă colecție de partituri pe care le dădea cu plăcere la muzicieni, căci edițiile muzicale clasice erau rare, câteva veneau din Ungaria și Rusia, dar cele mai multe datau de înainte de război. Cred că a fost și președinte la Comunitate, dar eu plecasem deja din Timișoara .

Mai era un alt personaj - **domnul Papier**, un alt vecin. Era predecesorul cantorului Katz. Era bătrân și dirija corul la sinagogă. Era foarte generos. Mi-a dat gratis o vioară care aparținuse fiului său să învăț vioară. Am folosit-o trei ani, dar preferința mea era oboiul...

La Papier bacși am fost invitat la primul meu seder Pesah. Cum nu știam atunci să recit cele Arba Kashoth, cele patru întrebări puse, după tradiție, de cel mai tânăr, ele au fost recitate de către fiul dlui Papier care avea șaiszeci de ani. El era cel mai tânăr care știa să citească ebraică.

În casa noastră era todeauna armonie între vecini, căci afară, regimul nu era de cea mai mare blândețe. Mulți vecini au fost arestați pentru motive falacioase, fără un motiv valabil.

Ne ajutam unul altuia. Rabinul și cantorul făceau parte din decorul natural al casei. Ne ajutau prin simpla lor prezență să facem parte din comunitatea evreiască din Timișoara.

Din cartile clasice grecești, din romane, din Virgil și Ovidiu, din cărțile de autori germani, scandinavi, Ibsen, Strindberg, pe care mi le dădea Eszti neni și din întâlnirile cu prietenii și vecinii a rămas ceva în lăuntru meu timișorean.

Sămânța aceea nu a rămas sterilă, fruchtlos, deci le sunt recunoscător vecinilor mei rabini și cantori pentru ceea ce mi-au dăruit.

---

¹ Era sora rabinului Kecskemeti Lipot (informație de la Pista Kecskemeti), din Oradea, 1865-1936. Traducător, publicist, excelent orator

Mi-a trebuit un articol din revista timișoreană a Gettuței noastre ca să îmi revină aceste amănunte.

De la stânga la dreapta: prim-rabin dr. Drechsler (Drexler) Miksa (Matyi bacsii) cu soția, Eszti néni, Getta și Edit Neumann, soția prim-rabinului Dr. Ernest Neumann (1956-57?)

Pista Kecskeméti emlekszik :

Kedves emlékem több mint 7 évtized távlatából Drechsler bácsi, Kecskeméti Sándor nagyapám kebelbarétjávali (felesége Eszti néni Kecskeméti Lipot Váradi főrabii nővére volt) gyakori találkozásom, amikor a Fräulein-omal a Corso-n lettem sétáltatva. Minden alkalommal fejemre tette kezét és így szolt: Pisti, Pisti szép gyerek vagy, okos gyerek vagy de kár hogy goj vagy. Külőmben az őn édesápjával (prim-rabin dr. Ernest Neumann) találkozva, ő minden alkalommal azzal a kérdéssel fogadott: ugye a maga apja kilépet ?